

## **SECTION: BOTANY AND FORESTRY**

### **ПІДБІР КРАЩИХ СОРТІВ RUBUS IDAEUS ДЛЯ ВИРОЩУВАННЯ В УМОВАХ ПІВНІЧНО-СХІДНОГО ЛІСОСТЕПУ УКРАЇНИ**

**Осьмачко Олена Миколаївна**

к. с.-г. н., доцент

lenaosmachko1978@ukr.net

**Супрун Оксана Сергіївна**

здобувач вищої освіти магістерського рівня

Кафедра садово-паркового господарства

Факультет агротехнологій та природокористування

Сумський національний аграрний університет, Україна

Вступ. Малина є улюбленою ягодою багатьох українців. Її вирощують у промислових масштабах, а також на присадибних ділянках [1]. В Україні щороку виробляється близько 23 тисяч тон плодів малини. Однак, урожайність цієї культури в нашій країні є відносно низькою – лише 4,5 тони з гектара. Це означає, що для повного забезпечення населення малиною необхідно збільшувати площі насаджень, або підвищувати врожайність. Науковці та експерти вважають, що основна причина дефіциту плодів малини в Україні – це неправильний підбір сортів для конкретних ґрунтово-кліматичних умов та недотримання науково-обґрунтованих систем живлення та захисту рослин [2].

У світі існує понад 600 сортів малини, які мають різні господарсько-біологічні особливості, які впливають на урожайність. Ці особливості були досліджені вітчизняними та зарубіжними вченими, зокрема В.С. Марковським, А.П. Душейком, П.З. Шеренговим, І.В. Казаковим, С.М. Євдокименком, R. Bojcheva та V.H. Knight. Постійно триває добір сортів малини з високими господарськими якостями та стійкістю до несприятливих умов навколишнього середовища. Це завжди є актуальним і важливим завданням. Виробники малини віддають перевагу ремонтним сортам, оскільки вони мають низку переваг перед звичайними літніми сортами. Ремонтні сорти плодоносять двічі за сезон, починаючи з першого року посадки, вони більш стійкі до морозів і хвороб, а також потребують меншого догляду [3].

Мета роботи. Дослідити друковані праці вітчизняних вчених, зробити наліз сортів малини та підібрати кращі за показниками врожайності для подальшого вирощування в умовах північно-східного Лісостепу України.

Результати та обговорення. Кучер А.М. та Пелехата Н.П. в умовах Верхівнянської філії Житомирського агротехнічного коледжу провели дослідження, які стосувалися фенології, росту та врожайності ремонтантної

малини. Було досліджено 5 сортів (Бабине літо (контроль), Княгиня, Космічна, Осіння, Осіннє сямво). Досліджувані сорти різнилися між собою за висотою.

Сорт малини «Бабине літо» виявився найнижчим серед усіх сортів, які були випробувані. Середня довжина його пагонів склала 151 см. Найвищу довжину пагонів мали сорти Княгиня та Осіння – відповідно 170 та 177 см.

Товщина пагонів малини є важливим показником, який визначає здатність рослини витримувати вагу плодів. Сорт малини «Осіннє сямво» отримав найвищу оцінку за прямоствячість пагонів (1,5 бала). Пагони сортів малини «Космічне» та «Бабине літо» були найменш міцними і найбільш схильними до нахилу під вагою плодів. Вони отримали найнижчі оцінки (2,7-2,8 бала) за цей показник.

Наявність шипів на пагонах малини впливає на технологічність вирощування цієї культури. Серед досліджуваних сортів малини найбільш шипуватими виявилися сорти «Бабине літо» та «Осіннє сямво». Вони отримали максимальну оцінку за шипуватість (4,0). Майже без шипів були сорти Космічна та Княгиня (0,5 та 0,7 відповідно). Зимостійкість у досліджуваних сортів була, як мінімум задовільною.

Найвища урожайність сортів малини, що вивчалися відмічена у сорту Осіннє сямво, він був на 14% більшим, ніж у контролі. Досить високий урожай виявлено у сорту Космічна, він перевищував контроль на 10% [4].

Андрусик Ю.Ю. в дисертаційній роботі вивчав адаптивність нових сортів малини в умовах правобережної підзони Західного Лісостепу України. Дослідження проведено в умовах Інституту садівництва УААН. Експериментальною базою слугували насадження малини навчально-дослідного саду кафедри садівництва.

Досліджували тринадцять сортів вітчизняної та зарубіжної селекції звичайні сорти: Новокитаївська (контроль), Одарка (контроль), Козачка, Благородна, ремонтантні: Зева (контроль), Бабине літо (контроль), Космічна, Сямво, Княгиня, Осіння, Равелі, Таганка, Херітейдж.

Найбільш стійкими до низьких температур є сорти малини «Осіння», «Сямво» та «Новокитаївська». Вони отримали високі оцінки за цими показниками. Середній ступінь аклімації мають сорти «Благородна» та «Космічна». Найменш стійкими до холодів є сорти «Зева» та Козачка.

Ремонтантний сорт малини «Осіння» має найвищу посухостійкість. Це пов'язано з високою водоутримуючою здатністю листя, що дозволяє рослині зберігати воду в умовах нестачі вологи; тургорозбереження, тобто здатність листя утримувати тургічний тиск навіть у умовах посухи; жаростійкість, тобто здатність рослини переносити високі температури; стабільність електрофізичних властивостей, що дозволяє рослині зберігати життєздатність навіть у стресових умовах.

Сорти малини «Бабине літо», «Сямво», «Таганка» та «Херітейдж» найкраще переносять грибні хвороби. Вони отримали оцінки від 1,0 до 2,0 балів за цим показником. Решта сортів мають середню стійкість до грибних хвороб від 3,0 до 5,0 балів.

Ремонтантні сорти малини вітчизняної селекції «Осілля», «Космічна» та «Сяйво» відрізняються найвищою ремонтантністю. На кожному пагоні їх рослин утворюється велика кількість латеральних пагонів загальною довжиною 307-335 см. Частка дозрілих ягід у цих сортів становить 89-98 % від загального числа генеративних утворень.

Сорти малини «Благородна», «Княгиня», «Космічна» та «Осілля» мають найбільші ягоди. Маса однієї ягоди у цих сортів становить від 6,9 до 8,6 г.

Високу врожайність проявили сорти: Благородна, Одарка; врожайними виявились звичайні сорти — Козачка, Новокітківська та ремонтантні : Космічна, Осілля; середню врожайність проявили — Бабине літо, Зєва, Княгиня, Сяйво, Херітейдж. Низька врожайність виявилась у ремонтантних інтродукованих сортів Таганка і Равелі [2].

Висновки. Опрацювавши дослідження Кучера А.М. та Пелехатої Н.П. було встановлено, що сорт Космічна є перспективним для подальшого використання в науковій роботі, майже за всіма показниками мав найкращий результат. Тому цей сорт бажано дослідити в умовах північно-східного Лісостепу України.

Згідно досліджень Андрусик Ю.Ю. варто звернути увагу в подальших дослідженнях на такі звичайні сорти малини: Благородна, Одарка, Козачка, Новокітківська та вітчизняні ремонтантні: Космічна і Осілля.

### **Список використаних джерел**

1. Душейко А.П. Господарсько-біологічна оцінка нових і перспективних сортів малини в умовах Лісостепу України : автореферат дисертації на здобуття наукового ступеню к. с.- г. наук: 06.01.07. Національний аграрний ун-т. К., 2003. 21 с.

2. Андрусик Ю.Ю. Адаптивність нових сортів малини до умов правобережної підзони Західного Лісостепу України : автореферат дисертації на здобуття наукового ступеню к. с. - г. наук: 06.01.07 «Плодівництво». Інституті садівництва УААН. Київ, 2008. 22 с.

3. Шеренговий П., Шеренговий Ю., Андрусик Ю. Осінній урожай малини. Огородник. 2006. № 11. С. 18-19.

4. Кучер А.М., Пелехата Н.П. Фенологія, ріст та врожайність ремонтантної малини в умовах Ружинського району Житомирської області. Збірник тез наукових студентських робіт за результатами туру всеукраїнського конкурсу. Житомирський національний агроєкологічний університет. 2018. Електронний ресурс: <http://surl.li/ouzo0>